

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-558-7-69>

**SYSTEM AND LEGAL STATUS OF ENTITIES
OF INTERNATIONAL COOPERATION IN THE SPHERE
OF HIGHER EDUCATION**

**СИСТЕМА ТА ПРАВОВИЙ СТАТУС СУБ'ЄКТІВ
МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА
У СФЕРІ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

Lyubchenko O. O.

*Postgraduate Student
Kyiv National Economic University
named after Vadym Hetman
Kyiv, Ukraine*

Любченко О. О.

*аспірант
Київський національний економічний
університету імені Вадима
Гетьмана
м. Київ, Україна*

Норми, які визначають основи міжнародного співробітництва у сфері вищої освіти, містяться у Законі України «Про вищу освіту». Відповідно до ст. 32 цього закону державну політику у сфері вищої освіти визначає Верховна Рада України, а реалізують Кабінет Міністрів України та центральний орган виконавчої влади у сфері освіти і науки, яким є Міністерство освіти і науки України. Одним із повноважень цього міністерства є здійснення міжнародного співробітництва з питань, що належать до його компетенції (ст. 13 Закону України «Про вищу освіту»). Заклади вищої освіти мають право самостійно брати участь у роботі міжнародних організацій (ст. 32 Закону України «Про вищу освіту»). Врегулюванню міжнародного співробітництва у сфері вищої освіти присвячений розділ XIII цього закону [1].

Аналіз положень Закону України «Про вищу освіту» дає можливість зробити висновок про те, що систему суб'єктів міжнародного співробітництва у сфері вищої освіти на різних рівнях складають Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, Міністерство освіти і науки України, Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти, заклади вищої освіти, педагогічні, науково-педагогічні та наукові працівники закладів вищої освіти, здобувачі вищої освіти. Однак практика державного управління у сфері вищої освіти свідчить про те, що ряд функцій у сфері міжнародного освітнього та наукового співробітництва виконують також Президент України та Міністерство закордонних справ України і закордонні дипломатичні представництва України.

В межах даного дослідження зупинимося на короткій характеристиці правового статусу суб'єктів міжнародного співробітництва у сфері вищої освіти, визначених у Законі України «Про вищу освіту».

Відповідно до ст. 75 Конституції України єдиним органом законодавчої влади в Україні є парламент – Верховна Рада України. До повноважень Верховної Ради України, серед іншого, належить: прийняття законів; визначення засад внутрішньої і зовнішньої політики, реалізації стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору; надання законом згоди на обов'язковість міжнародних договорів України та денонсація міжнародних договорів України (ст. 85 Конституції України). Засади зовнішніх зносин, зовнішньоекономічної діяльності, митної справи визначаються виключно законами України (ст. 92 Конституції України) [2].

Згідно із ст. 113 Конституції України Кабінет Міністрів України є вищим органом у системі органів виконавчої влади. Кабінет Міністрів України відповідальний перед Президентом України і Верховною Радою України, підконтрольний і підзвітний Верховній Раді України у межах, передбачених цією Конституцією. Кабінет Міністрів України, серед іншого, забезпечує здійснення внутрішньої і зовнішньої політики держави; забезпечує реалізацію стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору; організовує і забезпечує здійснення зовнішньоекономічної діяльності України (ст. 116 Конституції України) [2].

У ст. 1 Закону України «Про Кабінет Міністрів України» зазначається, що Кабінет Міністрів України (Уряд України) є вищим органом у системі органів виконавчої влади. Кабінет Міністрів України здійснює виконавчу владу безпосередньо та через міністерства, інші центральні органи виконавчої влади, Раду міністрів Автономної Республіки Крим та місцеві державні адміністрації, спрямовує, координує та контролює діяльність цих органів. Кабінет Міністрів України відповідальний перед Президентом України і Верховною Радою України, підконтрольний і підзвітний Верховній Раді України у межах, передбачених Конституцією України. Відповідно до ст. 2 Закону України «Про Кабінет Міністрів України» до основних завдань Кабінету Міністрів України, серед іншого, належить забезпечення проведення політики у сфері освіти, науки і культури. До основних повноважень Кабінету Міністрів України, серед інших, належить проведення державної політики у сфері освіти, забезпечення розроблення і здійснення заходів щодо створення матеріально-технічної бази та інших умов, необхідних для розвитку освіти (ст. 20 Закону України «Про Кабінет Міністрів України») [3].

Міністерство освіти і науки України за своїм правовим статусом є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується

і координується Кабінетом Міністрів України. Міністерство реалізує державну політику у сфері освіти, в тому числі і у сфері вищої освіти. До повноважень цього міністерства відносяться здійснення міжнародного співробітництва у сфері освіти і науки з питань, що належать до його компетенції. Положення про Міністерство освіти і науки України було затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 16 жовтня 2014 р. № 630 [4].

Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти діє на підставі Закону України «Про вищу освіту» (розділ V) та Статуту, який був затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 15 квітня 2015 року № 244. Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти (далі - Національне агентство) є постійно діючим колегіальним органом, який взаємодіє з Кабінетом Міністрів України, Міністерством освіти і науки України, іншими центральними та місцевими органами виконавчої влади, Національною академією наук та національними галузевими академіями наук, органами місцевого самоврядування, громадськими об'єднаннями, підприємствами, установами та організаціями, науковими установами і закладами вищої освіти зарубіжних країн, а також з міжнародними організаціями в галузі вищої освіти. Національне агентство є неприбутковою організацією, юридичною особою публічного права, засновником якої є держава [5].

Національне агентство, серед іншого, має право: залучати міжнародних експертів, представників провідних іноземних закладів вищої освіти та/або експертів інституцій, які забезпечують якість вищої освіти в інших країнах, до розгляду питань, що належать до компетенції Національного агентства, у тому числі на платній основі; бути членом міжнародних організацій у сфері забезпечення якості вищої освіти, проходити їх акредитацію, за погодженням з Кабінетом Міністрів України сплачувати відповідні вступні, членські та інші види обов'язкових внесків, у тому числі в іноземній валюті; організовувати та проводити з'їзди, конференції, симпозіуми, семінари, зустрічі, тренінги, наради, у тому числі міжнародні, з питань, що належать до його компетенції, а також брати участь у зазначених заходах за рахунок коштів спеціального фонду [5].

Правовий статус закладів вищої освіти, педагогічних, науково-педагогічних, наукових працівників закладів вищої освіти та здобувачів вищої освіти, їх права та обов'язки визначаються Законом України «Про вищу освіту».

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про вищу освіту» заклад вищої освіти – це окремий вид установи, яка є юридичною особою приватного або публічного права, діє згідно з виданою ліцензією на провадження освітньої діяльності на певних рівнях вищої освіти, проводить наукову, науково-технічну, інноваційну та/або методичну діяльність, забезпечує організацію освітнього процесу і здобуття особами вищої освіти,

післядипломної освіти з урахуванням їхніх покликань, інтересів і здібностей. Згідно із ст. 27 Закону України «Про вищу освіту» заклад вищої освіти як суб'єкт господарювання може діяти в одному із таких статусів: бюджетна установа; неприбутковий заклад вищої освіти; прибутковий заклад вищої освіти, приватний заклад вищої освіти [1].

Категорії учасників освітнього процесу визначені у ст. 52 Закону України «Про вищу освіту». Учасниками освітнього процесу у закладах вищої освіти є: 1) наукові, науково-педагогічні та педагогічні працівники; 2) здобувачі вищої освіти та інші особи, які навчаються у закладах вищої освіти; 3) фахівці-практики, які залучаються до освітнього процесу на освітньо-професійних програмах; 4) інші працівники закладів вищої освіти [1].

Згідно із ст. 53 Закону України «Про вищу освіту» науково-педагогічні працівники – це особи, які за основним місцем роботи у закладах вищої освіти провадять навчальну, методичну, наукову (науково-технічну, мистецьку) та організаційну діяльність; педагогічні працівники – особи, які за основним місцем роботи у закладах вищої освіти провадять навчальну, методичну та організаційну діяльність; наукові працівники – особи, які за основним місцем роботи та відповідно до трудового договору (контракту) професійно здійснюють наукову, науково-технічну або науково-організаційну діяльність та мають відповідну кваліфікацію незалежно від наявності наукового ступеня або вченого звання. Здобувачами вищої освіти є особи, які навчаються у закладі вищої освіти на певному рівні вищої освіти з метою здобуття відповідного ступеня і кваліфікації (ст. 1 Закону України «Про вищу освіту») [1].

Література:

1. Про вищу освіту : Закон України від 1 липня 2014 року № 1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
2. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
3. Про Кабінет Міністрів України : Закон України від 27 лютого 2014 року № 794-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18#Text>
4. Про затвердження Положення про Міністерство освіти і науки України : Постанова Кабінету Міністрів України від 16 жовтня 2014 р. № 630. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/630-2014-%D0%BF#Text>
5. Про утворення Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти : Постанова Кабінету Міністрів України від 15 квітня 2015 року № 244. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/244-2015-%D0%BF#n15>